EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 26.7.2017.
C(2017) 5320 final

KOMISIJAS IETEIKUMS

(26.7.2017)

par tiesiskumu Polijā,

ar ko papildina Komisijas Ieteikumus (ES) 2016/1374 un (ES) 2017/146

KOMISIJAS IETEIKUMS

(26.7.2017)

par tiesiskumu Polijā,

ar ko papildina Komisijas Ieteikumus (ES) 2016/1374 un (ES) 2017/146

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību, un jo īpaši tā 292. pantu,

tā kā:

(1) Komisija 2016. gada 27. jūlijā pieņēma Ieteikumu par tiesiskumu Polijā[1], kurā tā pauda bažas par Konstitucionālās tiesas stāvokli un sniedza ieteikumus to risināšanai. Komisija 2016. gada 21. decembrī pieņēma papildinošo Ieteikumu par tiesiskumu Polijā[2].

(2) Minētie Komisijas ieteikumi tika pieņemti atbilstoši tiesiskuma mehānismam[3]. Tiesiskuma mehānismā ir izklāstīts, kā Komisija reaģētu, ja Savienības dalībvalstī kļūtu redzamas skaidras norādes par apdraudējumu tiesiskumam, un izskaidroti principi, kas ir tiesiskuma pamatā. Tiesiskuma mehānisms sniedz norādes dialogam starp Komisiju un attiecīgo dalībvalsti, lai nepieļautu tādu sistēmisku draudu tiesiskumam rašanos, kuri savukārt varētu pārtapt "drošā varbūtībā, ka kāda dalībvalsts varētu nopietni pārkāpt [pamatvērtības]" — šādā gadījumā potenciāli tiktu iedarbināta "LES 7. panta procedūra". Ja ir skaidras norādes par to, ka pastāv sistēmisks drauds tiesiskumam dalībvalstī, Komisija var sākt dialogu ar attiecīgo dalībvalsti atbilstoši tiesiskuma mehānismam.

(3) Eiropas Savienība ir dibināta, pamatojoties uz kopīgām vērtībām, kuras ir nostiprinātas Līguma par Eiropas Savienību (LES) 2. pantā un kuras ietver tiesiskuma ievērošanu. Komisija papildus tās uzdevumam nodrošināt ES tiesību aktu ievērošanu kopā ar Eiropas Parlamentu, dalībvalstīm un Padomi ir atbildīga arī par Savienības kopīgo vērtību garantēšanu.

(4) Eiropas Savienības Tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā, kā arī Eiropas Padomes izstrādātajos dokumentos, kuru pamatā izmantota Eiropas Padomes komisijas "Demokrātija caur tiesībām" ("Venēcijas komisija") pieredze, sniegts neizsmeļošs šo principu uzskaitījums un tādējādi definēta tiesiskuma pamatnozīme — kopējas Savienības vērtības saskaņā ar LES 2. pantu. Šie principi ietver likumību, kas nozīmē pārredzamu, pārskatatbildīgu, demokrātisku un plurālistisku likumu ieviešanas procesu, juridisko noteiktību, izpildvaras patvaļīguma aizliegumu,

---

[1] Komisijas 2016. gada 27. jūlija Ieteikums (ES) 2016/1374 par tiesiskumu Polijā; OV L 217, 12.8.2016., 53.–68. lpp.

[2] Komisijas 2016. gada 21. decembra Ieteikums (ES) 2017/146 par tiesiskumu Polijā, ar ko papildina Ieteikumu (ES) 2017/146; OV L 22, 27.1.2017., 65.–81. lpp.

[3] Paziņojums "Jauns ES mehānisms tiesiskuma nostiprināšanai", COM(2014) 158 final.

neatkarīgas un objektīvas tiesas, efektīvu izskatīšanu tiesās, tostarp pamattiesību ievērošanu, un vienlīdzību likuma priekšā[4]. Papildus šo principu un vērtību ievērošanai valstu iestādēm ir arī lojālas sadarbības pienākums.

(5) Komisija 2016. gada 27. jūlija ieteikumā paskaidroja apstākļus, kādos tā 2016. gada 13. janvārī nolēma izvērtēt situāciju saskaņā ar tiesiskuma mehānismu un 2016. gada 1. jūnijā pieņēma atzinumu par tiesiskumu Polijā. Ieteikumā ir arī paskaidrots, ka informācijas apmaiņa starp Komisiju un Polijas valdību nespēja kliedēt Komisijas bažas.

(6) Ieteikumā Komisija konstatēja, ka Polijā pastāv sistēmisks drauds tiesiskumam, un ieteica Polijas iestādēm attiecīgi rīkoties, lai šo draudu steidzami novērstu.

(7) Komisija 2016. gada 21. decembra ieteikumā ņēma vērā jaunākās norises, kas Polijā notikušas kopš Komisijas 2016. gada 27. jūlija ieteikuma. Komisija konstatēja, ka dažas no tās iepriekšējā ieteikumā norādītajām problēmām ir risinātas, tomēr svarīgas problēmas joprojām nav atrisinātas, un laikā kopš ieteikuma sniegšanas ir radušās jaunas bažas. Komisija arī konstatēja, ka procedūra, kuras rezultātā tika iecelta jauna Konstitucionālās tiesas priekšsēdētāja, rada būtiskas bažas attiecībā uz tiesiskumu. Komisija secināja, ka Polijā joprojām pastāv sistēmisks drauds tiesiskumam. Komisija aicināja Polijas valdību steidzamības kārtā atrisināt identificētās problēmas divu mēnešu laikā un informēt Komisiju par šajā saistībā veiktajiem pasākumiem. Komisija norādīja, ka tā joprojām ir atvērta konstruktīvam dialogam ar Polijas valdību, pamatojoties uz ieteikumu.

(8) Polijas valdība 2017. gada 20. februārī, ievērojot divu mēnešu termiņu, atbildēja uz Komisijas papildinošo ieteikumu. Atbildē Polijas valdība nevienā punktā nepiekrīt ieteikumā paustajām bažām un neziņo ne par kādiem jauniem rīcības pasākumiem, kas veikti, lai kliedētu Komisijas izteiktās bažas. Atbildē ir uzsvērts, ka Konstitucionālās tiesas jaunās priekšsēdētājas iecelšana 2016. gada 21. decembrī, kā arī tas, ka ir stājušies spēkā noteikumi, kuri ietverti Likumā par Konstitucionālās tiesas organizāciju un procedūru, Likumā par Konstitucionālās tiesas tiesnešu statusu, kā arī Likumā, ar ko īsteno Likumu par organizāciju un procedūru un Likumu par tiesnešu statusu, ir radījuši pienācīgus apstākļus Konstitucionālās tiesas darbībai pēc tās darbnespējas perioda, ko bija izraisījuši opozīcijas politiķu strīdi, kuros bija iesaistīts arī bijušais Konstitucionālās tiesas priekšsēdētājs.

(9) Par Konstitucionālās tiesas jaunās priekšsēdētājas aizstājēju viņas prombūtnes laikā 2016. gada 21. decembrī tika iecelts *Mariusz Muszyński*, kuru bez derīga juridiska pamata izvirzīja Sejma astotais parlamenta sasaukums un kuram tobrīdējais Konstitucionālās tiesas priekšsēdētāja pienākumu izpildītājs 2016. gada 20. decembrī ļāva uzņemties Konstitucionālās tiesas tiesneša funkcijas.

(10) Jauniieceltā Konstitucionālās tiesas priekšsēdētāja 2017. gada 10. janvārī pieprasīja savam vietniekam, lai viņš izmanto atlikušo atvaļinājumu. Konstitucionālās tiesas priekšsēdētāja 2017. gada 24. martā pagarināja sava vietnieka prombūtni atvaļinājumā līdz jūnija beigām, lai gan priekšsēdētāja vietnieks lūdza ļaut viņam atgriezties darbā Konstitucionālās tiesas tiesneša amatā no 2017. gada 1. aprīļa.

(11) Tieslietu ministrs 2017. gada 12. janvārī sāka Konstitucionālās tiesas procedūru, lai izvērtētu 2010. gadā notikušās trīs Konstitucionālās tiesas tiesnešu ievēlēšanas

[4] COM(2014) 158 final, I pielikuma 2. iedaļa.

konstitucionalitāti. Pēc minētās procedūras minētajiem trim tiesnešiem lietas vairs nav piešķirtas.

(12) Venēcijas komisijas priekšsēdētājs 2017. gada 16. janvārī izdeva paziņojumu, kurā pauda bažas par Konstitucionālās tiesas stāvokļa pasliktināšanos.

(13) Valdība 2017. gada 20. janvārī paziņoja par visaptverošu tiesu varas reformu. Tieslietu ministrs iesniedza likumprojektu par Valsts tiesu padomi.

(14) Savukārt 2017. gada 25. janvārī Tieslietu ministrs iesniedza likumprojektu par Valsts tiesnešu un prokuroru skolu.

(15) Apelācijas tiesa 2017. gada 10. februārī Varšavā nodeva Augstākajai tiesai izskatīšanai tiesību jautājumu, kas saistīts ar novērtējumu par to, cik likumīga ir bijusi tiesneses *Julia Przyłębska* iecelšana Konstitucionālās tiesas priekšsēdētājas amatā. Augstākā tiesa pagaidām nav pasludinājusi spriedumu.

(16) Sejms 2017. gada 24. februārī iecēla jaunu tiesnesi, kurš aizstāja tiesnesi, kas atkāpās no amata Konstitucionālajā tiesā, lai kļūtu par tiesnesi Polijas Augstākajā tiesā.

(17) 2017. gada 1. martā 50 Sejma deputātu grupa lūdza Konstitucionālo tiesu atzīt par nekonstitucionāliem tos Likuma par Augstāko tiesu noteikumus, pamatojoties uz kuriem tika ievēlēts Augstākās tiesas pirmais priekšsēdētājs.

(18) Valsts tiesu padome 2017. gada 13. martā atsauca četrus Konstitucionālajai tiesai iesniegtus priekšlikumus, pamatojoties uz attiecīgo tiesas sastāvu izmaiņām, kas ieviestas pēc Konstitucionālās tiesas priekšsēdētājas lēmuma.

(19) 2017. gada 12. aprīlī 50 Sejma deputātu grupa iesniedza likumprojektu par grozījumiem Likumā par Vispārējo tiesu organizāciju.

(20) Sejms 2017. gada 11. maijā pieņēma Likumu, ar ko groza Likumu par Valsts tiesnešu un prokuroru skolu, Likumu par parasto tiesu organizāciju un dažus citus likumus (turpmāk "Likums par Valsts tiesnešu skolu"). Likums tika publicēts 2017. gada 13. jūnijā.

(21) Komisija 2017. gada 16. maijā informēja Vispārējo lietu padomi par tiesiskuma situāciju Polijā. Starp visiem iesaistītajiem bija plaša vienprātība attiecībā uz to, ka tiesiskums ir ES iestāžu un dalībvalstu kopējās interesēs un atbildībā. Lielākā daļa dalībvalstu atbalstīja Komisijas nostāju un centienus šā jautājuma risināšanā. Dalībvalstis aicināja Polijas valdību atsākt dialogu ar Komisiju, lai atrisinātu neatrisinātos jautājumus, un pauda cerību, ka Vispārējo lietu padomē tās tiks pienācīgi informētas par jaunākajām norisēm.

(22) Eiropadome 2017. gada 23. jūnijā vispārēji apstiprināja dalībvalstīm adresētos ieteikumus saistībā ar 2017. gada Eiropas pusgadu. Polijai adresētajā ieteikumā ir apsvērums, kurā uzsvērts: "Juridiskā noteiktība un uzticēšanās regulatīvās, nodokļu un citu jomu politikas un iestāžu darba kvalitātei un prognozējamībai ir svarīgi faktori, kas varētu ļaut pieaugt investīciju līmenim. *Šajā sakarā ir būtisks arī tiesiskums un neatkarīga tiesu vara.* Juridiskā noteiktība uzlabosies, ja tiks kliedētas bažas saistībā ar tiesiskumu." 2017. gada 11. jūlijā Ekonomikas un finanšu padome pieņēma valstīm adresētos ieteikumus[5].

[5] Padomes 2017. gada 13. jūlija Ieteikums par Polijas 2017. gada Valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Polijas 2017. gada konverģences programmu, 14. apsvērums.

(23) Valsts prezidents 2017. gada 5. jūlijā, pēc iepriekšējā Konstitucionālās tiesas priekšsēdētāja vietnieka pilnvaru termiņa beigām, iecēla jaunu Konstitucionālās tiesas priekšsēdētāja vietnieku, proti, *Mariusz Muszyński*, lai gan viņš bija viens no trim nelikumīgi ieceltajiem Konstitucionālās tiesas tiesnešiem.

(24) Sejma deputātu grupa 2017. gada 5. jūlijā lūdza Konstitucionālo tiesu atzīt par nekonstitucionāliem noteikumus, kas ļauj Augstākajai tiesai apliecināt, ka Konstitucionālās tiesas priekšsēdētājas iecelšana, ko veicis valsts prezidents, uzskatāma par spēkā esošu.

(25) Sejma deputātu grupa 2017. gada 12. jūlijā iesniedza likumprojektu par Augstāko tiesu, kurā *inter alia* bija paredzēta visu Augstākās tiesas tiesnešu, izņemot tieslietu ministra norādīto, atlaišana un piespiedu pensionēšanās.

(26) Komisija 2017. gada 13. jūlijā rakstiski vērsās pie Polijas valdības, paužot bažas par nesenajiem tiesību aktu priekšlikumiem saistībā ar tiesu sistēmu un Augstāko tiesu, uzsverot, ka svarīgi ir atturēties no minēto priekšlikumu pieņemšanas, lai būtu iespējams jēgpilns dialogs, un šajā saistībā uzaicinot Polijas ārlietu ministru un tieslietu ministru uz sanāksmi, cik drīz vien praktiski iespējams. Polijas valdība 2017. gada 14. jūlijā rakstiski atbildēja Komisijai, vēlreiz atkārtojot savus iepriekšējos paskaidrojumus par Konstitucionālās tiesas stāvokli.

(27) Senāts 2017. gada 15. jūlijā apstiprināja Likumu, ar ko groza Likumu par Valsts tiesu padomi un dažus citus likumus (turpmāk "Likums par Valsts tiesu padomi"), un Likumu, ar ko groza Likumu par parasto tiesu organizāciju (turpmāk "Likums par parasto tiesu organizāciju").

(28) Polijas valdība 2017. gada 19. jūlijā atbildēja uz Komisijas 2017. gada 13. jūlija vēstuli, atsaucoties uz pašreizējām Polijas tiesu varas reformām un aicinot Komisiju iesniegt konkrētu tās bažu izklāstu par jaunajiem likumiem, lai varētu turpināt apspriedi.

(29) Senāts 2017. gada 22. jūlijā apstiprināja Likumu par Augstāko tiesu.

(30) Valsts prezidents 2017. gada 24. jūlijā sniedza paziņojumu par savu lēmumu nodot atpakaļ izskatīšanai Sejmā Likumu par Augstāko tiesu un Likumu par Valsts tiesu padomi.

(31) Valsts prezidents 2017. gada 25. jūlijā parakstīja Likumu, ar ko groza Likumu par parasto tiesu organizāciju,

IR PIEŅĒMUSI ŠO IETEIKUMU.

1. Polijas Republikai būtu pienācīgi jāņem vērā Komisijas analīze, kas izklāstīta turpmāk, un jāveic šā ieteikuma 5. iedaļā minētie pasākumi, lai noteiktajā termiņā varētu novērst konstatētās bažas.

1. IETEIKUMA DARBĪBAS JOMA

2. Šis ieteikums papildina 2016. gada 27. jūlija un 2016. gada 21. decembra ieteikumus. Tajā ir izvērtēts, kuras no minētajos ieteikumā izvirzītajām bažām ir kliedētas, izklāstītas atlikušās bažas un uzskaitītas vairākas jaunas Komisijas bažas attiecībā uz tiesiskumu Polijā, kuras ir radušās pēc ieteikumu sniegšanas. Pamatojoties uz iepriekš minēto, Polijas iestādēm tiek sniegti ieteikumi, kā novērst šīs bažas. Minētās bažas ir saistītas ar šādiem jautājumiem:

(1) neatkarīgas un likumīgas konstitucionālās pārskatīšanas trūkums;

(2) Polijas Parlamenta pieņemtie jaunie tiesību akti par Polijas tiesu varu, kuri rada nopietnas bažas par tiesnešu neatkarību un būtiski palielina sistēmisko draudu tiesiskumam Polijā:

(a) Likums, ar ko groza Likumu par Valsts tiesnešu un prokuroru skolu, Likumu par parasto tiesu organizāciju un dažus citus likumus (turpmāk "Likums par Valsts tiesnešu skolu"); publicēts Polijas Oficiālajā Vēstnesī 2017. gada 13. jūnijā un stājās spēkā 2017. gada 20. jūnijā;

(b) Likums, ar ko groza Likumu par Valsts tiesu padomi un dažus citus likumus (turpmāk "Likums par Valsts tiesu padomi"); apstiprināts Senātā 2017. gada 15. jūlijā, nodots atpakaļ izskatīšanai Sejmā 2017. gada 24. jūlijā;

(c) Likums, ar ko groza Likumu par parasto tiesu organizāciju (turpmāk "Likums par parasto tiesu organizāciju"); apstiprināts Senātā 2017. gada 15. jūlijā, un Prezidents parakstījis 25. jūlijā;

(d) Likums par Augstāko tiesu; apstiprināts Senātā 2017. gada 22. jūlijā, nodots atpakaļ izskatīšanai Sejmā 2017. gada 24. jūlijā.

2. NEATKARĪGAS UN LIKUMĪGAS KONSTITUCIONĀLĀS PĀRSKATĪŠANAS TRŪKUMS

3. Komisija 2016. gada 21. decembra ieteikumā ieteica Polijas iestādēm veikt šādas darbības, kas jau bija prasītas 2016. gada 27. jūlija ieteikumā:

(a) pilnīgi īstenot Konstitucionālās tiesas 2015. gada 3. un 9. decembra spriedumu, kas paredz, ka trīs tiesneši, kurus 2015. gada oktobrī likumīgi izvirzīja Parlamenta iepriekšējais sasaukums, var sākt pildīt savus Konstitucionālās tiesas tiesneša pienākumus, un ka tie trīs tiesneši, kurus bez derīga juridiska pamata izvirzīja jaunais Parlamenta sasaukums, neieņem tiesneša amatu, pirms viņi nav atbilstīgi ievēlēti; tāpēc valsts prezidentam ir steidzami jāpieņem to trīs tiesnešu zvērests, kurus iecēlis iepriekšējais Parlamenta sasaukums;

(b) publicēt un pilnīgi īstenot Konstitucionālās tiesas 2016. gada 9. marta spriedumus un 2016. gada 11. augusta spriedumu attiecībā uz 2016. gada 22. jūlija Likumu par Konstitucionālo tiesu, kā arī citus spriedumus, kas pieņemti pēc minētā datuma, un turpmākos spriedumus;

(c) nodrošināt, ka visās Likuma par Konstitucionālo tiesu reformās tiek ievēroti Konstitucionālās tiesas spriedumi, pilnīgi tiek ņemti vērā Venēcijas komisijas atzinumi un nodrošināts, ka netiek mazināta Konstitucionālās tiesas kā Konstitūcijas garanta efektivitāte;

(d) atturēties no rīcības un publiskiem paziņojumiem, kas varētu iedragāt Konstitucionālās tiesas leģitimitāti un efektivitāti.

4. Papildus minētajām darbībām Komisija Polijas iestādēm ieteica

(a) nodrošināt, ka Konstitucionālā tiesa steidzamības kārtā var faktiski pārskatīt Likuma par tiesnešu statusu, Likuma par organizāciju un procedūru un Īstenošanas likuma konstitucionalitāti un ka attiecīgie spriedumi tiek nekavējoties publicēti un pilnīgi īstenoti;

(b) nodrošināt, ka jaunais Konstitucionālās tiesas priekšsēdētājs netiek iecelts, kamēr nav publicēti un pilnīgi īstenoti Konstitucionālās tiesas spriedumi par jauno likumu konstitucionalitāti un kamēr trīs tiesneši, kurus 2015. gada

oktobrī likumīgi izvirzīja Sejma septītais sasaukums, nav sākuši veikt tiesnešu funkcijas Konstitucionālajā tiesā;

(c) nodrošināt, ka, kamēr nav likumīgi iecelts jauns Konstitucionālās tiesas priekšsēdētājs, viņu aizstāj Konstitucionālās tiesas priekšsēdētāja vietnieks, nevis priekšsēdētāja pienākumu izpildītājs vai persona, kas iecelta par Konstitucionālās tiesas priekšsēdētāju 2016. gada 21. decembrī.

5. Komisija norāda, ka nav īstenota neviena no Komisijas ieteiktajām darbībām, proti,

(a) trīs tiesneši, kurus 2015. gada oktobrī likumīgi izvirzīja parlamenta iepriekšējais sasaukums, joprojām nav varējuši sākt pildīt savus Konstitucionālās tiesas tiesneša pienākumus. Gluži pretēji — Konstitucionālās tiesas priekšsēdētāja pienākumu izpildītājs ļāva visiem trim tiesnešiem, kurus bez spēkā esoša juridiska pamata izvirzīja Sejma astotais sasaukums, sākt pildīt savus pienākumu;

(b) trīs svarīgi Konstitucionālās tiesas spriedumi — 2016. gada 9. marta, 11. augusta un 7. novembra spriedums — joprojām nav publicēti un ir izņemti no Konstitucionālās tiesas reģistra, kas pieejams no tās tīmekļa vietnes. Turpretī citi spriedumi, kas vēl nebija publicēti 2016. gada 21. decembra ieteikuma pieņemšanas brīdī, 2016. gada 29. decembrī tika publicēti Likumu Vēstnesī;

(c) Konstitucionālā tiesa vēl joprojām nav steidzamības kārtā faktiski pārskatījusi Likuma par organizāciju un procedūru un Īstenošanas likuma konstitucionalitāti, un Konstitucionālās tiesas jaunā priekšsēdētāja tika iecelta, pirms ir veikta šāda pārskatīšana;

(d) pēc iepriekšējā Konstitucionālās tiesas priekšsēdētāja pilnvaru termiņa beigām vēl joprojām nav likumīgi iecelts jauns priekšsēdētājs. Iepriekšējo Konstitucionālās tiesas priekšsēdētāju aizstāja nevis priekšsēdētāja vietnieks, bet priekšsēdētāja pienākumu izpildītājs un vēlāk persona, ko iecēla par Konstitucionālās tiesas priekšsēdētāju 2016. gada 21. decembrī.

6. Kā Komisija paskaidrojusi savā 2016. gada 21. decembra ieteikumā[6], tā uzskata, ka procedūra, kuras rezultātā tika iecelts jauns Konstitucionālās tiesas priekšsēdētājs, ir būtiski nepilnīga attiecībā uz tiesiskumu. Procedūru sāka priekšsēdētāja pienākumu izpildītājs, kura iecelšana amatā raisa nopietnas bažas attiecībā uz varas dalīšanas principu un tiesu varas neatkarības principu, ko aizsargā Polijas Konstitūcija. Turklāt tas, ka procedūra ļāva trim "decembra tiesnešiem", kurus nelikumīgi izvirzīja jaunā sasaukuma Sejms, piedalīties šajā procesā, padarīja visu atlases procesu par nekonstitucionālu. Arī apstāklis, ka likumīgi ieceltie "oktobra tiesneši" nevarēja piedalīties šajā procesā, tādā pašā mērā ietekmēja rezultātu un padarīja procesu par spēkā neesošu. Turklāt arī ļoti īsais termiņš, kurā tika paziņots par kopsapulci, un atteikums atlikt sanāksmi raisa nopietnas bažas. Visbeidzot, kandidātu ievēlēšana, piedaloties tikai sešiem tiesnešiem, ir pretrunā Konstitucionālās tiesas 2016. gada 7. novembra spriedumam, saskaņā ar kuru Konstitūcijas 194. panta 2. punkts ir jāinterpretē kā tāds, kas paredz, ka Konstitucionālās tiesas priekšsēdētāju valsts prezidents ieceļ no tiem kandidātiem, kuri saņēmuši balsu vairākumu Konstitucionālās tiesas tiesnešu kopsapulces balsojumā.

[6] Sk. ieteikuma 5.3. un 5.4. punktu.

7. Komisija arī norāda, ka pēc Konstitucionālās tiesas priekšsēdētāja iecelšanas ir bijuši vēl vairāki citi gadījumi, kas grāvuši Konstitucionālās tiesas leģitimitāti. Tie ir šādi: jaunieceltā Konstitucionālās tiesas priekšsēdētāja pieprasīja, lai viņas vietnieks, kura amats ir atzīts Konstitūcijā, izmantotu atlikušo atvaļinājumu līdz viņa pilnvaru termiņa beigām; pēc tam, kad ģenerālprokurors bija iesniedzis prasību tiesā, lai apstrīdētu 2010. gadā veiktās trīs Konstitucionālās tiesas tiesnešu ievēlēšanas spēkā esību, attiecīgie tiesneši tika izslēgti no Konstitucionālās tiesas darbības; Konstitucionālās tiesas jaunā priekšsēdētāja mainīja tiesas sastāvu, un lietas tika pārdalītas tiesas sastāvam, kuru veidoja nelikumīgi iecelti tiesneši; tika noraidītas prasības — jo īpaši Ombuda izteiktās —, kuru mērķis bija atcelt tiesnešus, kas nelikumīgi iecelti tiesas sastāvā, kurš izskata lietas; ievērojamu skaitu spriedumu pieņēma tiesas sastāvs, kurā bija nelikumīgi iecelti tiesneši; visbeidzot, pēc priekšsēdētājas vietnieka pilnvaru termiņa beigām par jauno Konstitucionālās tiesas priekšsēdētājas vietnieku tika iecelts nelikumīgi iecelts tiesnesis.

8. Šo notikumu rezultātā ir *de facto* pilnīgi mainīts Konstitucionālās tiesas sastāvs, neievērojot parasto konstitucionālo procesu tiesnešu iecelšanai.

9. Polijas iestāžu 2017. gada 20. februārī sniegtā atbilde uz Komisijas papildinošo ieteikumu nemazina Komisijas bažas, un tajā nav paziņoti nekādi konkrēti pasākumi Komisijas norādīto problēmu risināšanai. Atbildē ir argumentēts, ka jaunie likumi par Konstitucionālo tiesu un Konstitucionālas tiesas jaunās priekšsēdētājas iecelšana ir radījuši pienācīgus apstākļus tiesas darbībai pēc tās darbnespējas perioda, ko bija izraisījuši opozīcijas politiķu strīdi. Attiecībā uz Konstitucionālās tiesas sastāvu šajā atbildē tāpat kā iepriekšējā atbildē uz 2016. gada 27. jūlija ieteikumu ir noliegta jebkāda ietekme uz Konstitucionālās tiesas 2015. gada 3. un 9. decembra spriedumu Attiecībā uz Konstitucionālās tiesas priekšsēdētāja atlases procedūru atbildē ir ignorēts 2016. gada 7. novembra spriedums, kas nosaka, ka saskaņā ar Konstitūciju Konstitucionālās tiesas priekšsēdētājs ir jāieceļ no kandidātiem, kuri saņēmuši balsu vairākumu Konstitucionālās tiesas tiesnešu kopsapulces balsojumā. Attiecībā uz Konstitucionālās tiesas priekšsēdētāja vietnieka pienākumiem atbildē ir ignorēts fakts, ka Konstitūcijā ir skaidri atzīts priekšsēdētāja vietnieka amats, kam piemēro tādu pašu iecelšanas procedūru kā Konstitucionālās tiesas priekšsēdētāja amatam. Attiecībā uz Konstitucionālās tiesas priekšsēdētāja pienākumu izpildītāju atbildē nav norādīts nekāds juridiskais pamats, kas būtu noteikts Konstitūcijā, un ir pausts uzskats, ka attiecīgā rīcība bija korektīvs izņēmuma mehānisms, kas bija vajadzīgs ārkārtas apstākļu dēļ.

10. Visbeidzot, Komisija uzskata, ka ir būtiski grauta Konstitucionālās tiesas neatkarība un leģitimitāte un attiecīgi vairs nevar faktiski garantēt Polijas tiesību aktu konstitucionalitāti[7]. Šī situācija ir īpaši satraucoša attiecībā uz tiesiskuma ievērošanu, jo, kā paskaidrots iepriekšējos ieteikumos, Polijas Parlaments ir pieņēmis vairākus īpaši sensitīvus jaunus tiesību aktus, piemēram, jaunu Civildienesta likumu[8],

[7] Saskaņā ar Konstitūcijas 188. pantu Konstitucionālā tiesa pieņem lēmumus par likumu un starptautisko līgumu atbilstību Konstitūcijai, par likumu atbilstību ratificētiem starptautiskajiem līgumiem, kuru ratificēšanai nepieciešama iepriekšēja likumos noteikta piekrišana, par centrālo valsts iestāžu pieņemto tiesību normu atbilstību Konstitūcijai, ratificētiem starptautiskajiem līgumiem un likumiem, par politisko partiju mērķu vai darbību atbilstību Konstitūcijai un par sūdzībām saistībā ar Konstitūcijas pārkāpumiem. Saskaņā ar Konstitūcijas 189. pantu Konstitucionālā tiesa arī izšķir strīdus par pilnvarām starp valsts centrālajām konstitucionālajām iestādēm.

[8] 2015. gada 30. decembra likums, ar ko groza Likumu par Civildienestu un dažus citus tiesību aktus, publicēts Oficiālajā Vēstnesī 2016. gada 8. janvārī, 34. ieraksts.

Likumu, ar ko groza Likumu par policiju un dažus citus likumus[9], un likumus par Valsts prokuratūru[10], Likumu par Ombudu, ar ko groza arī dažus citus likumus[11], Likumu par Plašsaziņas līdzekļu valsts padomi[12] un Terorisma apkarošanas likumu[13].

11. Turklāt nelabvēlīgo ietekmi uz tiesiskumu, ko izraisa neatkarīgas un likumīgas konstitucionālās pārskatīšanas trūkums Polijā, šobrīd būtiski palielina fakts, ka iepriekš 2. punkta 2. apakšpunktā minēto un turpmāk 3. punktā plašāk analizēto ar Polijas tiesu sistēmu saistīto jauno likumu konstitucionalitāti vairs nevar pārbaudīt un garantēt neatkarīga konstitucionāla tiesa.

3. DRAUDI TIESNEŠU NEATKARĪBAI

12. Likums par Valsts tiesnešu skolu, Likums par Valsts tiesu padomi, Likums par parasto tiesu organizāciju un Likums par Augstāko tiesu ietver vairākus noteikumus, kas vieš bažas par tiesnešu neatkarības principu un varas dalīšanas principu.

13. Komisija norāda, ka vairākos paziņojumos vai atzinumos, tostarp Augstākās tiesas, Ombuda un Valsts tiesu padomes sniegtajos, ir paustas bažas par jauno likumu atbilstību Konstitūcijai.

3.1. Tiesnešu palīgi

14. Saskaņā ar 2. panta 1. un 36. punktu Likumā, ar ko groza Likumu par Valsts tiesnešu un prokuroru skolu, Likumu par parasto tiesu organizāciju un dažus citus likumus, tiesnešu palīgiem uztic tiesneša pienākumus rajona tiesās uz četru gadu termiņu. Proti, tiesnešu palīgiem ir atļauts darboties kā vienīgajiem tiesnešiem rajona tiesās.

15. Tomēr saskaņā ar Polijas tiesu sistēmu tiesnešu palīgiem nav tāda paša statusa kā tiesnešiem[14]. Tiesnešu palīgus ieceļ tikai uz četru gadu termiņu, un pēc 36 mēnešiem viņi var sākt pieteikties jaunam procesam, lai kļūtu par tiesnešiem. Tiesnešu palīgiem nepiemēro tādas pašas garantijas viņu neatkarības aizsardzībai, kādas ir piemērojamas tiesnešiem, piemēram, attiecībā uz iecelšanu – tās procedūra nav tāda pati kā, ieceļot tiesnešus. Atšķirībā no tiesnešu amata Konstitūcijā nav paredzēts tādu tiesnešu palīgu amats, kuri veic tiesneša funkcijas. Tas nozīmē, ka tiesnešu palīgu statusu, kā arī garantijas to neatkarībai var mainīt ar parastajiem tiesību aktiem bez vajadzības ieviest izmaiņas Konstitūcijā[15].

---

9 2016. gada 15. janvāra likums, ar ko groza Likumu par policiju un citus likumus, publicēts Oficiālajā Vēstnesī 2016. gada 4. februārī, 147. ieraksts.

10 2016. gada 28. janvāra Likums par Prokuratūru, publicēts Oficiālajā Vēstnesī 2016. gada 15. februārī, 177. ieraksts; 2016. gada 28. janvāra Noteikumi, ar kuriem īsteno tiesību aktu — Likumu par Prokuratūru, publicēts Oficiālajā Vēstnesī 2016. gada 15. februārī, 178. ieraksts.

11 2016. gada 18. marta Likums par Ombudu un ar ko groza dažus citus likumus. Valsts prezidents likumu parakstīja 2016. gada 4. maijā.

12 2016. gada 22. jūnija Likums par Plašsaziņas līdzekļu valsts padomi. Valsts prezidents likumu parakstīja 2016. gada 27. jūnijā.

13 2016. gada 10. jūnija Likums par terorisma apkarošanu. Valsts prezidents likumu parakstīja 2016. gada 22. jūnijā.

14 Lai gan tiesnešu palīgiem ir uzticēti tiesneša pienākumi, viņus tieši ieceļ tieslietu ministrs ar minimālu Valsts tiesu padomes iesaistīšanos, jo tā tikai var celt iebildumus 30 dienu laikā.

15 Tiesneša neatkarībai jābūt noteiktai Konstitūcijā ar konkrētākiem noteikumiem, kurus pieņem likumdošanas līmenī (Eiropas Padomes Ministru komitejas Ieteikums CM/Rec(2010)12 par tiesnešu neatkarību, efektivitāti un pienākumiem (*Recommendation on judges: independence, efficiency and responsibilities*), pieņemts, 2010. gada 17. novembrī ("EP 2010. gada ieteikums"), 7. punkts). Jānorāda arī tas, ka Augstākā tiesa un Valsts tiesu padome savos atzinumos apšaubīja minēto tiesību aktu konstitucionalitāti.

16. Likuma par Valsts tiesnešu skolu pieņemšanas procesā Augstākā tiesa un Valsts tiesu padome pauda bažas par to, vai garantijas tiesnešu palīgu neatkarībai atbilst Konstitūcijai un ir pietiekamas, lai izpildītu Eiropas Cilvēktiesību konvencijas (ECTK) 6. panta 1. punktā noteiktās prasības attiecībā uz taisnīgu tiesu[16]. Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir nospriedusi, ka iepriekšējā kārtība attiecībā uz tiesnešu palīgiem Polijā neatbilda šiem kritērijiem[17].

17. Ņemot vērā tiesnešu palīgu īso pilnvaru termiņu, viņu statuss padara viņus īpaši neaizsargātus pret ārējo ietekmi, jo īpaši tieslietu ministra ietekmi. Tieslietu ministram ir būtiska ietekme uz tiesnešu palīgu karjeru, un viņš arī iesaistās vēlākajā atlases procesā un apstiprināšanā tiesneša amatā. Tiesnešu palīgiem, kuri vēlas kļūt par tiesnešiem, jāiztur pilnīgi jauns atlases un iecelšanas process. Tiesnešu palīgiem vispirms jāiesniedz pieteikums par iecelšanu tiesneša amatā Valsts tiesu padomei, kas veic kandidāta pilnu novērtējumu un izlemj, vai valsts prezidentam ieteikt kandidātu tiesneša amatam. Kandidātu tiesneša amatā ieceļ valsts prezidents. Tiesnešu palīgu pamatotā vēlme kļūt par tiesnešiem un nepietiekamās garantijas viņu personīgās neatkarības aizsardzībai šajā periodā pakļauj viņus tieslietu ministra spiedienam un var ietekmēt viņu personīgo neatkarību, kad viņi iztiesā lietas.

3.2. Tiesu priekšsēdētāji

18. Polijas tiesību sistēmā tiesu priekšsēdētājiem ir divējādas funkcijas — viņiem ir ne tikai pienākums vadīt tiesu, bet arī veikt tiesnešu darbības. Jaunais Likums par parasto tiesu organizāciju rada bažas par tiesu priekšsēdētāju personīgo neatkarību, kad viņi īsteno savas tiesneša funkcijas, kā arī par viņu ietekmi uz citiem tiesnešiem.

19. Jaunā Likuma par parasto tiesu organizāciju 1. panta 6. punkts, 17. panta 1. punkts un 18. panta 1. punkts paredz noteikumus par tiesu priekšsēdētāju atlaišanu un iecelšanu. Minētie punkti nosaka, ka sešu mēnešu laikā tieslietu ministram tiek piešķirtas pilnvaras iecelt un atlaist tiesu priekšsēdētājus bez prasības ievērot konkrētus kritērijus, bez pienākuma norādīt iemeslus un bez iespējas tiesu varai (Valsts tiesu padomei vai attiecīgās tiesas tiesnešu kolēģijai) bloķēt šādus lēmumus. Turklāt tieslietu ministra pieņemtu atlaišanas lēmumu nav iespējams pārskatīt tiesā. Pēc minētā sešu mēnešu laikposma tieslietu ministrs var iecelt tiesu priekšsēdētājus pēc saviem ieskatiem; tikai tiesas priekšsēdētāja atlaišanas gadījumā Valsts tiesu padome ar tās divu trešdaļu locekļu kvalificētu balsu vairākumu var bloķēt tieslietu ministra lēmumu[18].

20. Tieslietu ministra pilnvaras patvaļīgi atlaist tiesu priekšsēdētājus ļauj viņam saglabāt ietekmi attiecībā uz tiesu priekšsēdētājiem; tas var ietekmēt tiesu priekšsēdētāju personīgo neatkarību, kad viņi iztiesā lietas. Piemēram, tiesas priekšsēdētājs, kurš ir aicināts pasludināt spriedumu sensitīvā lietā pret valsti, var just tieslietu ministra spiedienu ievērot valsts nostāju, lai izvairītos no tā, ka viņš tiek atlaists no tiesas priekšsēdētāja amata.

21. Arī tiesneši, kuri nav tiesu priekšsēdētāji, bet vēlas kļūt par tādiem, var sliekties neiebilst pret tieslietu ministra nostāju, lai nemazinātu savas izredzes tikt ieceltiem

---

[16] Augstākās tiesas 2017. gada 3. februāra atzinums; Valsts tiesu padomes 2017. gada 10. februāra atzinums.

[17] ECT lieta *Henryk Urban* un *Ryszard Urban* / Polija, 23614/08, 2011. gada 28. februāris; ECT lieta *Mirosław Garlicki* / Polija, 36921/07, 2011. gada 14. septembris; ECT lieta *Pohoska*/Polija, 33530/06, 2012. gada 10. aprīlis.

[18] Likuma par parasto tiesu organizāciju 1. panta 7. punkts.

par tiesas priekšsēdētāju. Tādējādi tiek ietekmēta arī viņu personīgā neatkarība, kad viņi izziesā lietas.

22. Jānorāda arī tas, ka tiesu priekšsēdētājiem kā tiesu vadītājiem ir būtiskas pilnvaras attiecībā uz tiesnešiem un tādējādi viņi var arī traucēt šādu tiesnešu personīgajai neatkarībai. Piemēram, tiesu priekšsēdētājiem ir pilnvaras aizstāt tiesnešus, kuri veic tiesas nodaļu vai departamentu vadītāju funkcijas, pilnvaras iesniegt rakstiskus paziņojumus šādiem nodaļu un departamentu vadītājiem saistībā ar finansiālām sankcijām nepilnību gadījumos un pilnvaras tiesnešus bez viņu piekrišanas pārcelt attiecīgajā tiesas apgabalā.

23. Visbeidzot, minētie noteikumi rada bažas par konstitucionalitāti, uz kurām īpaši norādīts Augstākās tiesas, Valsts tiesu padomes un Ombuda atzinumos. Proti, pieļaujot šādu iespēju tieslietu ministram atlaist tiesu priekšsēdētājus, netiek ievērots tiesnešu neatkarības princips un varas dalīšanas princips.

3.3. Tiesnešu iecelšana un karjera

24. Saskaņā ar Polijas Konstitūciju tiesnešu neatkarību aizsargā Valsts tiesu padome[19]. Valsts tiesu padomei ir tieša ietekme uz tiesnešu neatkarību, jo īpaši attiecībā uz viņu paaugstināšanu amatā, pārcelšanu, disciplinārlietām, atlaišanu un priekšlaicīgu pensionēšanos. Piemēram, lai tiesnesi paaugstinātu amatā (no rajona tiesas uz reģionālo tiesu), valsts prezidentam ir vēlreiz jāieceļ tiesnesis, un tas nozīmē, ka vēlreiz ir jāīsteno tiesneša novērtēšanas un izvirzīšanas procedūra, iesaistot Valsts tiesu padomi.

25. Šā iemesla dēļ dalībvalstīs, kurās izveidota tiesu padome, tās neatkarībai ir īpaši svarīga nozīme, lai izvairītos no valdības vai parlamenta nepamatotas ietekmes uz tiesnešu neatkarību. Piemēram, disciplinārlietās, ko pret tiesnešiem ierosinājusi šāda padome, Eiropas Cilvēktiesību tiesa apšaubīja likumdevēju vai izpildvaras iestāžu ietekmes pakāpi, ņemot vērā, ka lielāko daļu padomes locekļu bija tieši iecēlušas minētās iestādes[20]. Tā paša iemesla dēļ vispāratzīti Eiropas standarti, jo īpaši Eiropas Padomes Ministru komitejas 2010. gada ieteikums, paredz, ka vismaz pusei tiesu padomju locekļu jābūt tiesnešiem, kurus izvēlējušies viņu līdzgaitnieki no visiem tiesu sistēmas līmeņiem, ievērojot plurālismu tiesu sistēmā[21]. Dalībvalstu ziņā ir organizēt to tiesu sistēmas, tostarp izlemt, vai ir jāizveido tiesu padome. Tomēr, ja šāda padome ir izveidota — kā tas ir Polijā —, ir jāgarantē tās neatkarība atbilstoši Eiropas standartiem.

26. Līdz šim Polijas sistēma pilnīgi atbilda minētajiem standartiem, jo Valsts tiesu padomes sastāvā lielākā daļa tiesnešu bija citu tiesnešu izvēlēti. Likuma, ar ko groza Likumu par Valsts tiesu padomi, 1. panta 1. punkts un 7. pants būtiski mainīs šo kārtību, paredzot, ka 15 tiesnešus, kas ir Valsts tiesu padomes locekļi, iecels — un var atkārtoti iecelt — Sejms[22], kā arī nosakot jaunu padomes struktūru. Jaunie

---

[19] Polijas Konstitūcijas 186. panta 1. punkts: "Valsts tiesu padome aizsargā tiesu un tiesnešu neatkarību."

[20] ECT lieta *Ramos Nunes de Carvalho E Sá* / Portugāle, 55391/13, 57728/13 un 74041/13, 2016. gada 21. jūnijs, 77. punkts.

[21] 27. punkts; sk. arī Eiropas Padomes Rīcības plānu par tiesnešu neatkarības un objektivitātes stiprināšanu, kas pieņemts 2016. gada 13. aprīlī (CM(2016)36 final), C daļas ii) punkts. Eiropas Tiesnešu konsultatīvās padomes (*CCJE*) atzinums Nr. 10 par Tiesu padomi sabiedrības vajadzībām, 27. punkts, dažādi Venēcijas komisijas atzinumi un *ENCJ* standarti Ziņojumā par tiesu padomēm, 2010.–2011. gads, 2.3. punkts.

[22] Konstitūcija nosaka, ka Valsts tiesu padomes sastāvu veido *ex officio* locekļi (Augstākās tiesas pirmais priekšsēdētājs, tieslietu ministrs, Augstākās administratīvās tiesas priekšsēdētājs un valsts prezidenta iecelta persona) un ievēlēti

noteikumi par tādu tiesnešu iecelšanu, kuri ir Valsts tiesu padomes locekļi, būtiski palielina parlamenta ietekmi padomē un nelabvēlīgi ietekmē tās neatkarību; tas ir pretrunā Eiropas standartiem. Fakts, ka šādus tiesnešus iecels Sejms ar trīs piektdaļu balsu vairākumu, nemazina šīs bažas.

27. Fakts, ka saskaņā ar 5. panta 1. punktu Likumā, ar ko groza Likumu par Valsts tiesu padomi, tiks pirms termiņa izbeigtas visu to pašreizējo tiesnešu pilnvaras, kuri ir Valsts tiesu padomes locekļi, vēl vairāk pastiprina šīs bažas, ņemot vērā, ka parlaments nekavējoties iegūs izšķirošu ietekmi uz padomes sastāvu, kaitējot pašu tiesnešu ietekmei.

28. Valsts tiesu padomes politizāciju pastiprina arī jaunā iekšējā struktūra. Saskaņā ar 1. panta 7. punktu Likumā, ar ko groza Likumu par Valsts tiesu padomi, padomei būs divas asamblejas — pirmajā vairākums locekļu būs parlamenta deputāti, bet otrajā būs parlamenta iecelti tiesneši. Formāli padomes sastāvā vairākums joprojām būs tiesneši, tomēr praksē jaunā "politiskā" asambleja varētu sarežģīt Valsts tiesu padomes lēmumu pieņemšanas procesu. Ja abu asambleju veiktais kandidāta novērtējums atšķirsies, asambleja, kuras atzinums ir pozitīvs, varēs pieprasīt, lai padome veic atkārtotu novērtējumu pilnā tās sastāvā ar visu padomes locekļu divu trešdaļu balsu vairākumu. Šādu slieksni būs ļoti grūti sasniegt, arī ņemot vērā palielināto likumdevējvaras ietekmi uz padomes sastāvu. Šī jaunā kārtība tieši ietekmēs tiesnešu iecelšanu un karjeru Polijā, jo tiem tiesnešiem, kas ir padomes locekļi un kas ir otrās asamblejas sastāvā, konkrētos apstākļos vairs var nebūt izšķirošas ietekmes jautājumos, kas saistīti ar tiesnešu amata kandidātu novērtēšanu[23].

29. Šī situācija rada bažas no tiesu varas neatkarības viedokļa. Piemēram, rajona tiesas tiesnesis, kuram jāpasludina spriedums politiski sensitīvā lietā un kurš vienlaikus ir pieteicies paaugstinājumam reģionālās tiesas tiesneša amatā, var sliekties piekrist nostājai, kuru atbalsta politiskais vairākums, lai nepakļautu riskam savas izredzes tikt paaugstinātam amatā. Pat ja šis risks neīstenojas, jaunā kārtība neparedz pietekamas garantijas neatkarības nodrošināšanai, kas ir būtiska, lai saglabātu uzticēšanos, kura tiesām demokrātiskā valstī ir jāvieš sabiedrībā[24].

30. Komisija norāda, ka Augstākā tiesa un Valsts tiesu padome savos atzinumos par konkrēto likumprojektu pauda vairākas bažas par jaunās kārtības konstitucionalitāti. Konkrētāk, tika norādīts, ka jauno noteikumu dēļ Valsts tiesu padome kļūs atkarīga no parlamenta vairākuma politiskajiem lēmumiem. Atzinumos arī tika uzsvērts, ka Valsts tiesu padome ir vienota struktūra, ko nevar iedalīt divās institūcijās, kuras nav paredzētas Konstitūcijā, un ka likumprojekts mainīs konstitucionālo kārtību, nodrošinot Sejmam dominējošu stāvokli tiesu sistēmā. Turklāt, priekšlaicīgi izbeidzot to tiesnešu pilnvaras, kuri ir padomes locekļi, un konstitucionālas institūcijas darbību, tiks pārkāpts princips par demokrātisku valsti, kurā valda tiesiskums, un likumības princips. Kā paskaidrots iepriekš, Komisija atgādina, ka šo noteikumu efektīva konstitucionāla pārskatīšana pašlaik nav iespējama.

---

locekļi. Ievēlētie locekļi ir četri "Sejma izvēlēti" pārstāvji, divi "Senāta izvēlēti" senatori un 15 tiesneši ("kuri izvēlēti no" parastajām, administratīvajām un kara tiesām un Augstākās tiesas).

[23] Tas ir pretrunā Eiropas Padomes standartiem — EP 2010. gada ieteikumam (26. punktam); Eiropas Padomes Rīcības plānam par tiesnešu neatkarības un objektivitātes stiprināšanu, kas pieņemts 2016. gada 13. aprīlī (CM(2016)36 final), C daļa.

[24] ECT lietas *Morice*/Francija, 29369/10, 2015. gada 23. aprīlis, 78. punkts; Kipra/Turcija, 25781/94, 2001. gada 10. maijs, 233. punkts.

3. 4. Tiesnešu pensionēšanās vecums un tiesības pagarināt viņu pilnvaru termiņu

31. Likumā, ar ko groza Likumu par parasto tiesu organizāciju, 1. panta 26. punkta b) un c) apakšpunktā un 13. panta 1. punktā paredzēts, ka pensionēšanās vecums parastajiem tiesnešiem tiks samazināts no 67 līdz 60 gadiem sievietēm un no 67 līdz 65 gadiem vīriešiem un ka tieslietu ministram tiks piešķirtas pilnvaras izlemt par tiesnešu pilnvaru termiņa pagarināšanu (līdz 70 gadu vecumam), pamatojoties uz nekonkrētiem kritērijiem. Līdz minētā lēmuma pieņemšanai attiecīgie tiesneši paliek amatā.

32. Jaunā pensionēšanās kārtība nelabvēlīgi ietekmēs tiesnešu neatkarību[25]. Jaunie noteikumi rada papildu instrumentu, ar kuru tieslietu ministrs var ietekmēt individuālus tiesnešus. Proti, nekonkrētie kritēriji pilnvaru termiņa pagarināšanai pieļauj nepamatotu rīcības brīvību, graujot tiesnešu neatceļamības principu[26]. Minētajā likumā paredzētā pensionēšanās vecuma samazināšana ļauj tieslietu ministram pagarināt tiesneša pilnvaru termiņu līdz desmit gadiem sievietēm un līdz pieciem gadiem vīriešiem. Turklāt nav paredzēts termiņš, kurā tieslietu ministram jāpieņem lēmums par pilnvaru termiņa pagarināšanu; tas ļauj tieslietu ministram saglabāt ietekmi attiecībā uz konkrētajiem tiesnešiem atlikušajā viņu pilnvaru termiņā. Pat pirms pensionēšanās vecuma sasniegšanas jau tas vien, ka būs jāprasa tieslietu ministram šāds pagarinājums, var radīt spiedienu uz attiecīgajiem tiesnešiem.

33. Samazinot tiesnešu pensionēšanās vecumu un vienlaikus paredzot, ka tiesnešu pilnvaru termiņa pagarināšana ir atkarīga no tieslietu ministra lēmuma, jaunie noteikumi grauj tiesnešu neatceļamības principu, kas saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru ir būtisks tiesnešu neatkarības elements. Viena no Eiropas Savienības Tiesas noteiktajām prasībām attiecībā uz neatkarīgu tiesu bija tāda, ka tiesnešiem, īstenojot savus pienākumus, jābūt personīgi un funkcionāli neatkarīgiem un jābūt pasargātiem no atlaišanas — tas tiek panākts, paredzot efektīvus pasākumus aizsardzībai pret izpildvaras nepamatotu iejaukšanos vai spiedienu[27]. Attiecīgie noteikumi arī neatbilst Eiropas standartiem, saskaņā ar kuriem tiesnešiem jābūt garantētām tiesībām ieņemt amatu, līdz tiek sasniegts obligātais pensionēšanās vecums, ja tāds ir noteikts.

34. Komisija norāda, ka jaunie noteikumi arī rada bažas par konstitucionalitāti. Saskaņā ar Augstākās tiesas atzinumu[28] tiesību piešķiršana tieslietu ministram izlemt par tiesneša pilnvaru termiņa pagarināšanu apvienojumā ar tiesnešu pensionēšanās vecuma samazināšanu ir pretrunā tiesnešu neatceļamības principam (Konstitūcijas 180. panta 1. punkts). Kā paskaidrots iepriekš, Komisija atgādina, ka šo noteikumu efektīva konstitucionāla pārskatīšana pašlaik nav iespējama.

---

[25] Eiropas Padomes 2010. gada ieteikums, 49. punkts.

[26] Saskaņā ar minēto likumu tieslietu ministrs izlemj, vai pagarināt tiesneša pilnvaru termiņu, ņemot vērā parastā tiesas personāla racionālu izmantojumu un vajadzības, kas izriet no konkrētu tiesu darba slodzes (sal. ar likuma 1. panta 26. punkta b) apakšpunktu).

[27] Spriedums lietā C-53/03 *Syfait* un citi, 2005. gada 31. maijs, 31. punkts; lietā C-103/97 *Köllensperger* un *Atzwanger*, 1999. gada 4. februāris, 20. punkts.

[28] Augstākās tiesas 2017. gada 28. aprīļa atzinums.

3.5. Augstākā tiesa

3.5.1. Augstākās tiesas tiesnešu atlaišana, piespiedu pensionēšanās un atkārtota iecelšana

35. Saskaņā ar jaunā Likuma par Augstāko tiesu 87. pantu nākamajā dienā pēc likuma stāšanās spēkā visi Augstākās tiesas tiesneši tiktu atlaisti un pensionētos[29].

36. Saskaņā ar minētā likuma 88. pantu tikai tieslietu ministra norādītie tiesneši turpina būt aktīvi uz pagaidu laikposmu, līdz valsts prezidents galīgi izraugās tiesnešus, kuriem būs atļauts palikt amatā pēc īpašas izvērtēšanas procedūras. Šajā procedūrā valsts prezidentam tiesneši, kuri paliks amatā, būs jāizvēlas no to Augstākās tiesas tiesnešu vidus, kurus iepriekš atlasījis tieslietu ministrs un novērtējusi Valsts tiesu padome. Likumā ir noteikti tikai nekonkrēti un neskaidri kritēriji, pēc kādiem jāizvēlas tiesneši, kuri paliks amatā. Valsts prezidentam nebūs saistoši nekādi Valsts tiesu padomes lēmumi šajā saistībā[30]. Saskaņā ar Likuma par Augstāko tiesu 91. pantu, ja tiek atlaists un pensionējas tiesnesis, kas ieņem Augstākās tiesas pirmā priekšsēdētāja amatu, valsts prezidents izvēlas Augstākās tiesas pagaidu pirmo priekšsēdētāju.

37. Visu Augstākās tiesas tiesnešu atlaišana un piespiedu pensionēšanās apvienojumā ar noteikumiem, kas pieļauj viņu iespējamu atkārtotu iecelšanu, graus Augstākās tiesas tiesnešu neatkarību. Tiesnešiem jābūt aizsargātiem pret atlaišanu, un šajā nolūkā ir jāievieš efektīvi pasākumi aizsardzībai pret citu valsts varas struktūru nepamatotu iejaukšanos vai spiedienu[31]. Saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru un Eiropas standartiem tiesnešu neatkarībai ir vajadzīgas garantijas, kas ir pietiekamas, lai aizsargātu tos, kuru uzdevums ir iztiesāt strīdu[32]. Aizliegums izpildvarai atcelt tiesnešus viņu pilnvaru termiņā ir tiesnešu neatkarības garants un tādējādi ir iekļauts ECTK 6. panta 1. punktā noteiktajās garantijās[33]. Tādējādi tiesnešus drīkst atlaist tikai individuāli, ja tas ir pamatots ar disciplinārlietu par viņu individuālo darbību, ievērojot visas garantijas aizsardzībai demokrātiskā sabiedrībā. Tiesnešus nedrīkst atlaist grupā; tiesnešus nedrīkst atlaist ar viņu individuālu rīcību nesaistītu vispārīgu iemeslu dēļ.

---

29 Saskaņā ar 89. panta 1. punktu tiesneši, kuri ir atlaisti un ir pensionējušies, ir tiesīgi saņemt atlīdzību par summu, kas vienāda ar atalgojumu, kuru viņi saņēmuši pēdējā ieņemtajā amatā Augstākajā tiesā, līdz viņi sasniedz 65 gadu vecumu. Likuma par Augstāko tiesu 89. panta 2. punkts paredz, ka tiesneši, kuri ir atlaisti no darba Augstākajā tiesā, patur tiesības 14 dienu laikā no pensionēšanās dienas iesniegt tieslietu ministram pieteikumu par pārcelšanu tiesneša amatā uz citu parasto, kara vai administratīvo tiesu. Tieslietu ministram ir tiesības noraidīt šādu lūgumu.

30 Vēlāk saskaņā ar Likuma par Augstāko tiesu 95. pantu tieslietu ministrs izsludina vakances konkrētās Augstākās tiesas palātās un tad ierosina Valsts tiesu padomei vienu kandidātu pēc savas izvēles uz katru izziņoto vakanci. Valsts tiesu padome novērtē katru kandidatūru un iesniedz priekšlikumu valsts prezidentam par iecelšanu Augstākās tiesas tiesneša amatā. Konkrētos gadījumos Valsts tiesu padome var iesniegt šādu priekšlikumu tikai ar vienas savas asamblejas starpniecību, tādējādi potenciāli izslēdzot asambleju, kuras locekļi ir tiesneši. Tieslietu ministrs var papildus izziņot atlikušās vakances. Tad kandidāti parastajā kārtībā var iesniegt savu kandidatūru Valsts tiesu padomei, kas to novērtē un iesniedz pieteikumu valsts prezidentam par viņu iecelšanu Augstākās tiesas tiesnešu amatos.

31 Spriedums lietā C-53/03 *Syfait* un citi, 2005. gada 31. maijs, 31. punkts; lietā C-103/97 *Köllensperger* un *Atzwanger*, 1999. gada 4. februāris, 20. punkts.

32 Spriedums lietā C-222/13 *TDC*, 2014. gada 9. oktobris, 29.–32. punkts; lietā C-506/04 *Wilson*, 2006. gada 19. septembris, 53. punkts; lietā C-103/97 *Köllensperger* un *Atzwanger*, 1999. gada 4. februāris, 20.–23. punkts; lietā C-54/96 *Dorsch Consult*, 1997. gada 12. septembris, 36. punkts; lietā C-17/00, *De Coster*, 2001. gada 29. novembris, 18.–21. punkts; ECT lieta *Baka*/Ungārija, 20261/12, 2016. gada 23. jūnijs, 121. punkts.

33 ECT lieta *Campbell* un *Fell* / Apvienotā Karaliste, A80 (1984), 1984. gada 28. jūnijs, 80. punkts.

38. Konkrētajā gadījumā šādu garantiju un aizsardzības pasākumu nav, un ar attiecīgajiem noteikumiem tiks klaji pārkāpts Augstākās tiesas tiesnešu neatkarības princips un varas dalīšanas princips[34], un tādējādi arī tiesiskuma princips.

3.5.2. Disciplinārlietas

39. Ar likumu par Augstāko tiesu tiks izveidota jauna disciplinārlietu palāta un paredzēti jauni noteikumi par disciplinārlietu ierosināšanu pret Augstākās tiesas tiesnešiem[35].

40. Šie jaunie noteikumi par disciplinārlietām nelabvēlīgi ietekmēs tiesnešu neatkarību. Konkrētāk, tieslietu ministra iejaukšanās disciplinārlietās pret Augstākās tiesas tiesnešiem apdraudēs viņu neatkarību — fakts, ka tieslietu ministram būs pilnvaras ierosināt disciplinārlietas pret Augstākās tiesas tiesnešiem un arī ietekmēt izmeklēšanas norisi, nodrošinās viņam papildu instrumentu ievērojama spiediena izdarīšanai uz tiesnešiem.

41. Proti, saskaņā ar Likuma par Augstāko tiesu 56. panta 5. punktu tieslietu ministrs var iebilst pret tādu lēmumu izbeigt izmeklēšanu pierādījumu trūkuma dēļ, ko izdevusi Augstākās tiesas amatpersona, kura atbildīga par disciplinārlietām un kura veic izmeklēšanu; šādā gadījumā par disciplinārlietām atbildīgajai Augstākās tiesas amatpersonai būs jāturpina disciplinārlieta un tai būs saistoši tieslietu ministra norādījumi. Turklāt tieslietu ministrs pats varēs iecelt par disciplinārlietām atbildīgo amatpersonu katrā atsevišķā gadījumā[36]. Tieslietu ministram ieceļot par disciplinārlietām atbildīgo amatpersonu, no konkrētās lietas tiks izslēgta jebkura cita par disciplinārlietām atbildīga amatpersona. Ikreiz, kad tieslietu ministrs ieceļ par disciplinārlietām atbildīgo amatpersonu, jāveic sākotnēja izmeklēšana. Saskaņā ar 57. panta 2. punktu tieslietu ministra ieceltajai par disciplinārlietām atbildīgajai amatpersonai konkrētos gadījumos būs saistoši tieslietu ministra norādījumi.

42. Jau tas vien, ka disciplinārlietas var tikt ierosinātas pēc tieslietu ministra norādījumiem, tieši ietekmēs Augstākās tiesas tiesnešu neatkarību. Eiropas Savienības Tiesa ir nospriedusi: lai tiesu varētu uzskatīt par neatkarīgu, tai jāpilda savas funkcijas pilnīgi autonomi bez pakļautības jebkādai citai struktūrai un tādējādi jābūt aizsargātai pret ārēju iejaukšanos vai spiedienu, kas varētu apdraudēt tās locekļu neatkarīgo spriedumu lietā, kuru viņi iztiesā[37]. Konkrētajā gadījumā šie

---

[34] Likums ir pretrunā Eiropas Padomes standartiem. Proti, jaunie noteikumi ir pretrunā tiesnešu neatceļamības principam, kas ir būtisks tiesnešu neatkarības elements, kurš noteikts Eiropas Padomes 2010. gada ieteikumā. Attiecīgi Augstākās tiesas tiesnešiem ir jābūt garantētām tiesībām ieņemt savu amatu, un viņu pilnvaru termiņš nedrīkst būt izbeigts priekšlaicīgi. Turklāt saskaņā ar Eiropas Padomes 2010. gada ieteikumu lēmumi par tiesnešu atlasi un karjeru jāpieņem, pamatojoties uz objektīviem kritērijiem, kas iepriekš noteikti tiesību aktos vai ko noteikušas kompetentās iestādes, un, kad valdība vai likumdevēja vara pieņem lēmumus par tiesnešu atlasi un karjeru, neatkarīgai un kompetentai iestādei, kuras sastāvā ir ievērojama daļa tiesnešu, jābūt pilnvarotai sniegt ieteikumus vai atzinumus, kurus attiecīgā iecēlējiestāde ievēro praksē. Ar konkrēto likumu šie standarti tiek pārkāpti.

[35] Disciplinārlietas pret Augstākās tiesas tiesnešiem ir saistītas ar atbildību par dienesta noteikumu pārkāpumiem un par tiesneša amata cieņas kompromitēšanu. Likuma par Augstāko tiesu 5. pants paredz, ka disciplinārlietu palāta arī izskata disciplinārlietas pret Augstākās tiesas tiesnešiem, konkrētas disciplinārlietas pret advokatūru locekļiem, kā arī disciplinārlēmumu pārsūdzības. Likums nosaka jaunu Augstākās tiesas disciplinārtiesu sastāvu — parasti pirmās instances disciplinārtiesas sastāvā ir viens disciplinārlietu palātas tiesnesis, savukārt otrās instances disciplinārtiesas sastāvā ir trīs tiesneši. Disciplinārlietas var ierosināt pēc tās amatpersonas iniciatīvas, kura atbildīga par disciplinārlietām (56. panta 1. punkts — par disciplinārlietām atbildīgā amatpersona, kuru iecēlusi Augstākā tiesa uz trīs gadu termiņu, un 54. panta 4. punkts — par disciplinārlietām atbildīgā amatpersona, kuru katrā atsevišķā gadījumā ieceļ ministrs).

[36] Likuma par Augstāko tiesu 54. panta 1. punkts. Tieslietu ministrs ieceļ par disciplinārlietām atbildīgās amatpersonas no valsts prokurora ierosināto prokuroru vidus.

[37] Spriedums lietā C-503/15 *Margarit Panicello*, 2017. gada 16. februāris, 37. un 38. punkts; lietā C-203/14 *Consorci Sanitari del Maresme*, 2015. gada 6. oktobris, 19. punkts; lietā C-222/13 *TDC*, 2014. gada 9. oktobris, 30. punkts;

nosacījumi nav izpildīti. Tādējādi Augstākās tiesas tiesneši, iztiesājot lietas, var būt spiesti ievērot izpildvaras nostāju.

3.5.3. Likumdošanas process

43. Komisija norāda, ka Likumam par Augstāko tiesu, kas ir neatkarīgs jauns likums ar vairāk nekā 110 pantiem un ar ko groza sešus spēkā esošus likumus, būs būtiska ietekme uz Augstākās tiesas neatkarību un plašākā nozīmē arī ietekme uz varas dalīšanu un tiesiskumu Polijā. Komisija pauž nožēlu par to, ka šis svarīgais likums tika pieņemts, neievērojot pienācīgas sagatavošanas un apspriežu procedūru, kas bija jāievēro. Gluži pretēji — likumprojekts tika iesniegts 2017. gada 12. jūlijā, bet likums tika pieņemts jau 2017. gada 22. jūlijā. Komisija uzskata, ka šāds sasteigts abu palātu likumdošanas process pats par sevi iedragā uzticēšanos tiesiskumam Polijā un neatbilst valsts iestāžu lojālas sadarbības garam, kam vajadzētu būt raksturīgam demokrātiskai valstij, kurā valda tiesiskums.

3.6. Citi noteikumi

44. Visos četros attiecīgajos likumos ir vairāki citi no tiesiskuma un varas dalīšanas viedokļa sensitīvi noteikumi, jo īpaši attiecībā uz pilnvaru termiņa priekšlaicīgu izbeigšanu par disciplinārlietām atbildīgajām amatpersonām[38], tieslietu ministra pilnvarām novērtēt tiesu darbību[39], tiesnešu pārcelšanu[40], Valsts tiesnešu skolas struktūru[41], tiesnešu aktīvu deklarēšanu[42] un Valsts tiesu padomes un Augstākās tiesas personālu[43]. Vairākos analīzes dokumentos, jo īpaši Augstākās tiesas un Valsts tiesu padomes izstrādātajos, ir minēts, ka šie noteikumi vieš bažas un arī liek uzdot jautājumus par atbilstību Konstitūcijai[44]. Tomēr, kā paskaidrots iepriekš, neatkarīga un likumīga konstitucionālā pārskatīšana pašlaik nav iespējama.

4. KONSTATĒJUMS PAR SISTĒMISKU DRAUDU TIESISKUMAM

45. Iepriekš izklāstīto iemeslu dēļ Komisija uzskata, ka ir būtiski pasliktinājusies situācija, kurā pastāv sistēmisks drauds tiesiskumam Polijā, kā konstatēts Komisijas 2016. gada 27. jūlija un 21. decembra ieteikumā. Proti:

(1) Konstitucionālās tiesas priekšsēdētājas nelikumīgā iecelšana, to trīs tiesnešu atzīšana, kurus bez derīga juridiska pamata izvirzīja Sejma astotais sasaukums, fakts, ka viens no minētajiem tiesnešiem ir iecelts par Konstitucionālās tiesas priekšsēdētājas vietnieku, fakts, ka trīs tiesneši, kurus 2015. gada oktobrī likumīgi izvirzīja parlamenta iepriekšējais sasaukums, nav varējuši sākt pildīt

---

apvienotajās lietās C-58/13 un C-59/13 *Torresi*, 2014. gada 17. jūlijs, 22. punkts; lietā C-506/04 *Wilson*, 2006. gada 19. septembris, 51. punkts.

38 Likuma, ar ko groza Likumu par Valsts tiesu padomi, 6. pants; Likuma par Augstāko tiesu 100. panta 1. un 2. punkts.

39 Likuma, ar ko groza Likumu par parasto tiesu organizāciju, 1. panta 16. punkts.

40 Likuma, ar ko groza Likumu par parasto tiesu organizāciju, 1. panta 5. punkta b) apakšpunkts.

41 Likuma, ar ko groza Likumu par Valsts tiesnešu skolu, 1. pants.

42 Likuma, ar ko groza Likumu par parasto tiesu organizāciju, 1. panta 33. punkts un Likuma par Augstāko tiesu 38. pants.

43 Likuma, ar ko groza Likumu par Valsts tiesu padomi, 10. pants; 20. jūlija Likuma par Augstāko tiesu 93. un 99. pants.

44 Ir konstatēts, ka bažas rada arī jaunie noteikumi par tiesu priekšsēdētājiem (1. pants 2017. gada 23. marta Likumā, ar ko groza Likumu par parasto tiesu organizāciju).

savus Konstitucionālās tiesas tiesneša pienākumus, kā arī vēlākās norises Konstitucionālajā tiesā, kas aprakstītas iepriekš, ir *de facto* pilnīgi mainījušas Konstitucionālās tiesas sastāvu, un nav ievērots parastais konstitucionālais process tiesnešu iecelšanai. Tāpēc Komisija uzskata, ka ir būtiski grauta Konstitucionālās tiesas neatkarība un leģitimitāte un attiecīgi vairs nevar faktiski garantēt Polijas tiesību aktu konstitucionalitāti. Vairs nevar uzskatīt, ka spriedumi, ko Konstitucionālā tiesa pasludina šādos apstākļos, nodrošina efektīvu konstitucionālo pārskatīšanu.

(2) Likums par Valsts tiesnešu skolu, kas jau ir stājies spēkā, un Likums par Valsts tiesu padomi, Likums par parasto tiesu organizāciju un Likums par Augstāko tiesu, ja tie stāsies spēkā, fundamentāli grauj tiesnešu neatkarību Polijā, un tiem būs tūlītēja un konkrēta ietekme uz tiesu varas darbības neatkarību kopumā. Ņemot vērā, ka tiesnešu neatkarība ir tiesiskuma būtiska sastāvdaļa, minētie likumi ievērojami palielina sistēmisko draudu tiesiskumam, kas konstatēts iepriekšējos ieteikumos.

(3) Jo īpaši, Augstākās tiesas tiesnešu atlaišana, viņu iespējama atkārtota iecelšana un citi Likumā par Augstāko tiesu paredzēti pasākumi ļoti būtiski palielinās sistēmisko draudu tiesiskumam.

(4) Jaunie likumi rada būtiskas bažas par to saderību ar Polijas Konstitūciju, kā uzsvērts vairākos paziņojumos, jo īpaši tajos, ko sniegusi Augstākā tiesa, Valsts tiesu padome, Polijas Ombuds, Advokātu kolēģija un tiesnešu un juristu asociācijas, kā arī citas nozīmīgas ieinteresētas personas[45]. Tomēr, kā paskaidrots iepriekš, minēto likumu efektīva konstitucionāla pārskatīšana vairs nav iespējama.

(5) Visbeidzot, Polijas valdības un Parlamenta locekļu valdošā vairākuma darbības un publiskie paziņojumi, kas vērsti pret tiesnešiem un tiesām Polijā, ir iedragājuši uzticēšanos tiesu sistēmai kopumā. Komisija uzsver valsts struktūru lojālas sadarbības principu, kas, kā īpaši norādīts Venēcijas komisijas atzinumos, ir konstitucionāls priekšnoteikums demokrātiskā valstī, kurā valda tiesiskums.

46. Komisija atgādina: ja ir izveidota konstitucionāla tiesu sistēma, tās efektivitāte ir tiesiskuma būtiska sastāvdaļa. Komisija arī uzsver, ka neatkarīgi no izvēlētā tiesu sistēmas modeļa tiesnešu neatkarībai jābūt aizsargātai saskaņā ar ES tiesībām. Dalībvalstu ziņā ir organizēt savas tiesu sistēmas, tostarp izlemt, vai ir jāizveido tiesu padome, kuras uzdevums ir aizsargāt tiesnešu neatkarību. Tomēr, ja dalībvalsts ir izveidojusi šādu padomi, kā tas ir Polijā, kuras Konstitūcija ir skaidri uzticējusi Valsts tiesu padomei uzdevumu aizsargāt tiesnešu neatkarību, jābūt garantētai šādas padomes neatkarībai atbilstoši Eiropas standartiem.

---

[45] Piemēram, Augstākās tiesas 2017. gada 30. janvāra, 3. februāra, 28. aprīļa un 18. jūlija atzinumi; Valsts tiesu padomes 2017. gada 30. janvāra, 10. februāra, 7. marta, 12. maija, 26. maija un 18. jūlija atzinumi; Ombuda 2017. gada 1. februāra, 12. aprīļa, 31. maija, 28. jūnija un 18. jūlija atzinumi; Valsts tiesnešu un prokuroru skolas direktora 2017. gada 10. februāra atzinums; Ļubļinas apgabala apelācijas tiesu tiesnešu 2017. gada 6. februāra kopīgie atzinumi; Gdaņskas, Krakovas, Bjalistokas, Ščecinas, Žešovas apgabala tiesnešu 2017. gada 7. februāra kopīgie atzinumi; Varšavas un Poznaņas apgabala tiesnešu 2017. gada 8. februāra kopīgie atzinumi; Galvenās advokātu kolēģijas prezidija 2017. gada 3. februāra rezolūcija; tiesnešu asociācijas "Temīda" 2017. gada 29. janvāra atzinums; tiesnešu asociācijas "Justīcija" 2017. gada 8. februāra atzinumi; Valsts tiesas sekretāru asociācijas 2017. gada 6. februāra atzinums; *NSJPP* absolventu un reflektantu asociācijas 2017. gada 7. februāra atzinums; Valsts tiesnešu palīgu asociācijas 2017. gada 8. februāra atzinums.

47. Neatkarīgi no tā, ka tiesu sistēmas Eiropā ir dažādas, ir noteikti vienoti Eiropas standarti par tiesnešu neatkarības aizsardzību. Komisija ar ļoti lielām bažām norāda, ka pēc iepriekšminēto jauno likumu stāšanās spēkā Polijas tiesu sistēma vairs nebūs atbilstoša Eiropas standartiem šajā jomā.

48. Šajā saistībā Komisija atzinīgi vērtē valsts prezidenta 2017. gada 24. jūlija lēmumu nodot atpakaļ izskatīšanai Sejmā Likumu par Augstāko tiesu un Likumu par Valsts tiesu padomi.

49. Tiesiskuma ievērošana ir ne tikai priekšnoteikums visu LES 2. pantā minēto pamatvērtību aizsardzībai. Tā ir arī priekšnoteikums visu to tiesību un pienākumu ievērošanai, kas izriet no Līgumiem, kā arī priekšnoteikums, lai radītu iedzīvotāju, uzņēmumu un valsts iestāžu savstarpējo uzticēšanos visu pārējo dalībvalstu tiesību sistēmām. Daži jauno likumu aspekti arī rada bažas par likumu atbilstību ES tiesībām, tāpēc Komisija ir nolēmusi papildus šim ieteikumam par tiesiskumu sākt pienākumu neizpildes procedūru pret Poliju, kad tiks publicēts Likums par parasto tiesu organizāciju vai ja tiks parakstīts un publicēts Likums par Augstāko tiesu.

50. Komisija uzsver, ka tiesiskuma pienācīga darbība ir būtiska arī iekšējā tirgus pareizai darbībai, jo uzņēmējiem ir jāzina, ka pret tiem tiks īstenota vienlīdzīga attieksme saskaņā ar likumu. To nevar nodrošināt bez neatkarīgiem tiesnešiem katrā dalībvalstī. Tāpēc Padome savos Polijai adresētajos īpašajos ieteikumos saistībā ar 2017. gada Eiropas pusgadu uzsvēra, ka Polijas iestādēm ir svarīgi novērst būtiskās bažas par tiesiskumu. Konkrētām valstīm adresētos ieteikumus Eiropadome vispārēji apstiprināja 2017. gada 23. jūnijā, un Ekonomikas un finanšu padome tos pieņēma 2017. gada 11. jūlijā[46].

51. Komisija norāda, ka dziļas bažas par Polijas tiesu sistēmas reformu ir paudušas vairākas Eiropas un starptautiska līmeņa amatpersonas un organizācijas, proti, tiesu varas pārstāvji no visas Eiropas, tostarp Eiropas Savienības Augstāko tiesu priekšsēdētāju tīkls un Eiropas Tiesu iestāžu padomju tīkls, Venēcijas komisija, Eiropas Padomes cilvēktiesību komisārs, Apvienoto Nāciju Organizācijas Cilvēktiesību komiteja, kā arī vairākas pilsoniskās sabiedrības organizācijas, piemēram, *Amnesty International* un Cilvēktiesību un demokrātijas tīkls. Arī Eiropas Parlaments ir paudis bažas, tostarp divās rezolūcijās, kurās atbalstīts Komisijas viedoklis.

5. IETEICAMĀ RĪCĪBA

52. Komisija iesaka Polijas iestādēm atbilstīgi rīkoties, lai steidzamā kārtā novērstu šo sistēmisko draudu tiesiskumam.

53. Proti, Komisija iesaka Polijas iestādēm veikt šādus pasākumus:

(a) atjaunot Konstitucionālās tiesas kā Polijas Konstitūcijas garanta neatkarību un leģitimitāti, nodrošinot, ka tās tiesneši, priekšsēdētājs un priekšsēdētāja vietnieks tiek likumīgi ievēlēti un iecelti, un pilnīgi īstenojot Konstitucionālās tiesas 2015. gada 3. un 9. decembra spriedumu, kas paredz, ka trīs tiesneši, kurus 2015. gada oktobrī likumīgi izvirzīja parlamenta iepriekšējais

[46] 14. apsvērums: "Juridiskā noteiktība un uzticēšanās regulatīvās, nodokļu un citu jomu politikas un iestāžu darba kvalitātei un prognozējamībai ir svarīgi faktori, kas varētu ļaut pieaugt investīciju līmenim. *Šajā sakarā ir būtisks arī tiesiskums un neatkarīga tiesu vara.* Juridiskā noteiktība uzlabosies, ja tiks kliedētas bažas saistībā ar tiesiskumu." Padomes 2017. gada 13. jūlija Ieteikums par Polijas 2017. gada Valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Polijas 2017. gada konverģences programmu.

sasaukums, var sākt pildīt savus Konstitucionālās tiesas tiesneša pienākumus, un ka trīs tiesneši, kurus bez derīga juridiska pamata izvirzīja jaunais parlamenta sasaukums, neturpina ieņemt tiesneša amatu, pirms viņi nav atbilstīgi ievēlēti[47];

(b) publicēt un pilnīgi īstenot Konstitucionālās tiesas 2016. gada 9. marta, 11. augusta un 7. novembra spriedumu;

(c) nodrošināt, ka Likums par Valsts tiesu padomi, Likums par parasto tiesu organizāciju un Likums par Augstāko tiesu nestājas spēkā un Likums par Valsts tiesnešu skolu tiek atsaukts vai grozīts, lai nodrošinātu tā atbilstību Konstitūcijai un Eiropas standartiem par tiesnešu neatkarību;

(d) atturēties no jebkādiem pasākumiem, kas skar Augstākās tiesas tiesnešu tiesības ieņemt amatu un viņu funkciju;

(e) nodrošināt, ka ikviena tiesu sistēmas reforma tiek īstenota, atbalstot tiesiskumu un ievērojot ES tiesības un Eiropas standartus par tiesnešu neatkarību, un tiek sagatavota, cieši sadarbojoties ar tiesnešiem un visām ieinteresētajām personām;

(f) atturēties no rīcības un publiskiem paziņojumiem, kas varētu vēl vairāk iedragāt Konstitucionālās tiesas, Augstākās tiesas, parasto tiesu, tiesnešu — individuāli vai kopumā — vai visas tiesu sistēmas leģitimitāti.

54. Komisija uzsver, ka lojālā sadarbība, kas nepieciešama starp dažādajām valsts iestādēm tiesiskuma jautājumos, ir svarīga, lai rastu risinājumu pašreizējai situācijai. Komisija arī aicina Polijas iestādes noskaidrot, kāds ir Venēcijas komisijas viedoklis par Likumu par Valsts tiesnešu skolu, Likumu par Valsts tiesu padomi, Likumu par parasto tiesu organizāciju un Likumu par Augstāko tiesu, kā arī par visiem jaunajiem tiesību aktu priekšlikumiem, kuru mērķis ir īstenot tiesu sistēmas reformu Polijā.

55. Komisija aicina Polijas valdību viena mēneša laikā no šā ieteikuma saņemšanas atrisināt šajā ieteikumā konstatētās problēmas un informēt Komisiju par šajā saistībā veiktajiem pasākumiem.

56. Komisija aicina Polijas iestādes izmantot iespēju, ko sniedz Polijas prezidenta lēmums nodot atpakaļ izskatīšanai Sejmā Likumu par Valsts tiesu padomi un Likumu par Augstāko tiesu, lai nodrošinātu, ka visās Polijas tiesu sistēmas reformās tiek ņemtas vērā šajā ieteikumā paustās bažas.

57. Komisija arī atgādina, ka ieteikumi, kas pieņemti saskaņā ar tiesiskuma mehānismu, neatturēs LES 7. panta mehānismu tiešu izmantošanu, ja piepeša situācijas pasliktināšanās dalībvalstī pieprasītu stingrāku ES reakciju[48].

58. Komisija īpaši aicina Polijas iestādes neveikt nekādus pasākumus, lai atlaistu Augstākās tiesas tiesnešus vai liktu viņiem pensionēties, jo šādi pasākumi ļoti būtiski palielinās sistēmisko draudu tiesiskumam. Ja Polijas iestādes veiks kādu no šādiem pasākumiem, Komisija ir gatava nekavējoties izmantot LES 7. panta 1. punktā paredzēto mehānismu.

59. Pamatojoties uz šo ieteikumu, Komisija joprojām ir atvērta konstruktīvam dialogam ar Polijas valdību.

---

47 Sk. Ieteikumu (ES) 2017/146 un Ieteikumu (ES) 2016/1374.

48 Paziņojuma "Jauns ES mehānisms tiesiskuma nostiprināšanai " 4.1. iedaļa, COM(2014) 158 final.

Briselē, 26.7.2017

Komisijas vārdā —
Frans TIMMERMANS
Priekšsēdētāja vietnieks